

USUNDIÕPETUSE AINEKAVA

I KOOLIASTE (2. klass) - 35 tundi

Tavad, lood ja väärtused

3. klassi lõpetaja:

- toob näiteid religiooniga seotud esemete, tekstide, toimingute, sündmuste ja paikade kohta; toob näiteid erinevatest religioossetest traditsioonidest pärit lugude kohta;
- nimetab tähtsamaid rahvakalendri pühi ja selgitab nende usundilist tähendust ning kirjeldab levinumaid tähistamise traditsioone; teab oma pere traditsioone ja oskab neid teistele tutvustada;
- kirjeldab näiteid tuues, kuidas erinevad inimeste uskumused, arvamused ja soovid;
- selgitab oma sõnadega, mis on ausus, õiglus, kohusetunne, vastutustunne, sõnapidamine, usaldus, tänulikkus, andekspalumine ja andeksandmine, tuues näiteid oma elust või käsitletud lugudest;
- tunneb nn *kuldset reeglit* ja selgitab selle järgimise olulisust, märkab kaaslase vajadusi, püüab käituda kaaslasi arvestavalt ning oskab anda hinnangut oma tegevusele;
- toob näiteid, mille poolt on tema eriline; tunneb ära oma peamised tunded ning väljendab neid nii sõnaliselt kui ka loominguga;
- mõistab, et on oluline oma eksimust tunnistada; oskab paluda vabandust; mõistab, et andestada on oluline.

Õpitulemused

Pühad ja traditsioonid

- nimetab tähtsamaid rahvakalendri pühi ja selgitab nende usundilist tähendust;
- kirjeldab nende pühade levinumaid tähistamise traditsioone;
- teab oma pere traditsioone ja oskab neid teistele tutvustada.

Valitud lugusid erinevatest religioossetest traditsioonidest

- toob näiteid religiooniga seotud esemete, tekstide, toimingute, sündmuste ja paikade kohta;
- toob näiteid erinevatest religioossetest traditsioonidest pärit lugude kohta;
- sõnastab õpitud lugude moraalse sõnumi;
- kirjeldab näiteid tuues, kuidas erinevad inimeste uskumused, arvamused ja soovid.

Väärtuskasvatus

- kirjeldab näiteid tuues, kuidas erinevad inimeste uskumused, arvamused ja soovid;
  - selgitab oma sõnadega, mis on ausus, õiglus, kohusetunne, vastutustunne, sõnapidamine, usaldus, tänulikkus, andekspalumine ja andeksandmine, tuues näiteid oma elust või käsitletud lugudest;
  - tunneb nn *kuldset reeglit* ja selgitab selle järgimise olulisust, märkab kaaslaste vajadusi, püüab käituda kaaslasti arvestavalt ning oskab anda hinnangut oma tegevusele;
- 4) toob näiteid, mille poolt on tema erinev; tunneb ära oma peamised tunded ja väljendab neid nii sõnaliselt kui ka loominguga kaudu;
- 5) mõistab, et on tähtis oma eksimust tunnistada; oskab paluda vabandust; mõistab, et andestada on oluline.

ÕppesisuPühad ja traditsioonid

Peretraditsioonid, pühade tähistamine pereringis; hingedeae; jõulud; ülestõusmispühad; nelipühad; jaanipäev.

Valitud lugusid erinevatest religioossetest traditsioonidest

Suuline ja kirjalik pärimus, näiteid erinevate loomismüütide kohta; Hinduism. Pimedad kobavad elevanti (mõistame asju erinevalt); Judaism. Joosepi kood (kadedus, töökus, andustus); Budism. Siddharta Gautama kohtab vana meest, surnut ja erakut (kannatused ja abi, rikkus ja vaesus); Kristlus. Tähenamissõna halastajast samaarlasest (ligimesearmastus, kuldne reegel); Islam. Muhamed ning tõe rääkimine (tõde ja vale, sõnapidamine).

Väärtuskasvatus

Maailm meie ümber. Elu pühadus ja loodushoid, esivanemate loodustunnetus. Iga inimese ainulaadsus. Julgus jääda iseendaks. Eneseväärikus. Erinevad inimesed minu ümber. Üksteisemõistmine ja lugupidamine. Ligimesearmastus. Andekspalumine ja andeksandmine. Reeglite ja seaduste mõte ning tähtsus. Südametunnistus. Usu mõju inimese elule. Kohusetunne. Vastutustunne. Lubadused ja nende täitmine. Sõnapidamine. Tõde ja vale. Rikkus ja vaesus. Tänulikkus ja virisemine. Rõõm ja mure. Usaldus ja lootus. Hirm ja turvalisus.

Õppetegevus

I kooliastme teemade valiku rõhk on lapse isikul, minapildi kujunemise toetamisel, turvatunde loomisel ning kõlbelisel kasvatusel. Kui teemade ring laieneb, käsitletakse lugusid, mis aitavad kaasa sotsiaalsete pädevuste kujunemisele. Religioonide õpetust selles kooliastmes ei käsitleta. Toetada tuleb lapse enesetunnetuse arengut, emotsioonide mõistmist ning oskust neid suunata. Kultuurilise järjepidevuse ja traditsioonide tundmaõppimiseks käsitletakse aasta

ringi keskseid rahvakalendri pühi, nende religioosset tausta ning tähistamise tavadid. Tundides pööratakse tähelepanu sellele, et õpilased õpiksid end väljendama, julgeksid esitada küsimusi, õpiksid vastuseid põhjendama, järeldusi tegema ning respekteerima erinevaid seisukohti. Õppetegevus on võimalikult mitmekesine ja interaktiivne. Metoodilistest võtetest kasutatakse jutustusi, vestlust, mis aitab materjali seostada õpilase kogemustega, ning õpilastele eakohaseid probleemülesandeid. Arendatakse lugemis-, kirjutamis- ja tekstimõistmisoskust. Tähelepanu pööratakse kuulamis-, vaatlemis- ja keskendumisoskuste kujundamisele. Tundides kasutatakse ka käelist tegevust, liikumismänge, laulmist ja muusikakuulamist. Oluline koht on loovust arendavatel meetoditel (nt rollimängud, loov kirjutamine, kunstiline eneseväljendus). Koduloolise materjali lülitamiseks õppetöösse korraldatakse õppekäike.

Hindamine

Õppimist toetav hindamine.

II KOOLIASTE (4. klass) – 35 tundi

Väärtused ja valikud

6. klassi lõpetaja:

- toob näiteid väärtuste ja moraalinormide rolli kohta üksikinimese elus ning ühiskonnas; selgitab näiteid tuues, kuidas mõjutab religioon või sekulaarne maailmavaade inimeste väärtusi, valikuid ja otsuseid;
- tunneb nn kuldset reeglit ning suuremates maailmareligioonides sõnastatud tähtsamaid eetilisi printsiipe (austa elu, teist inimest ja omandit, ära tunnista valet); toob näiteid nende toimimise kohta;
- nimetab käsitletud voorusi ning oskab neid lahti mõtestada, tuues näiteid vooruste avaldumise kohta inimeste käitumises;
- nimetab enda jaoks olulisi väärtusi ja kirjeldab õpitu valguses, kuidas need tema toimimist kujundavad ning valikuid mõjutavad;
- suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse, tunneb igapäevases elus ära mõningaid maailmavaatelistel erinevustel põhinevaid diskrimineerimise juhtumeid; pakub välja konstruktiivseid toimimisvõimalusi, et lahendada lihtsamaid väärtuskonflikte.

Õpitulemused

Eetika alused (religioonides ja enda elus)

- toob näiteid väärtuste ja moraalinormide rolli kohta üksikinimese elus ning ühiskonnas;

- selgitab näiteid tuues, kuidas mõjutab religioon või sekulaarne maailmavaade inimeste väärtusi, valikuid ja otsuseid;
- tunneb nn *kuldset reeglit* ja suuremates maailmareligioonides sõnastatud olulisemaid eetilisi printsiipe (austa elu, teist inimest ja omandit, ära tunnista valet); toob näiteid nende toimimise kohta;
- nimetab käsitletud voorusi (õiglus, vaprus, enesedistsipliin (mõõdukus), (elu)tarkus ning usk, lootus ja armastus) ning oskab neid lahti mõtestada, tuues näiteid vooruste avaldumise kohta inimeste käitumises;
- suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse ning tunneb igapäevaelus ära mõningaid maailmavaatelistel erinevustel põhinevaid diskrimineerimise juhtumeid.

Väärtused, mina ja teised inimesed (religioonides ja enda elus)

- nimetab enda jaoks olulisi väärtusi ja kirjeldab õpitu valguses, kuidas need tema toimimist kujundavad ning valikuid mõjutavad;
- suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse;
- pakub konstruktiivseid toimumisvõimalusi, et lahendada lihtsamaid väärtuskonflikte.

Eetika keskseid küsimusi (religioonides ja enda elus)

- toob näiteid väärtuste ja moraalinormide rolli kohta üksikinimese elus ning ühiskonnas; selgitab näiteid tuues, kuidas mõjutab religioon või sekulaarne maailmavaade inimeste väärtusi, valikuid ja otsuseid;
- nimetab enda jaoks olulisi väärtusi ning kirjeldab õpitu valguses, kuidas need tema toimimist kujundavad ja valikuid mõjutavad;
- suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse;
- mõistab andestuse olulisust ning oskab andeks paluda.

Õppesisu

Eetika alused (religioonides ja enda elus)

Inimese elu mõte. Saatus, vabadus ja vastutus. Erinevad reeglid ning seadused. Kirjutatud ja kirjutamata seadused. Erinevad vastused küsimusele, mis on õnn, mis on õige ja hea. Kuldne reegel. Põhilisi eetiliste valikute printsiipe maailmareligioonides: austada elu, teist inimest ja omandit, ära tunnista valet. Kardinaalvoorused: õiglus, vaprus, enesedistsipliin (mõõdukus), (elu)tarkus, usk, lootus, armastus. Inimõigused.

Väärtused, mina ja teised inimesed (religioonides ja enda elus)

Autoriteedid ja väärtuste hierarhia. Eeskujud, iidolid, Jumal. Inimeste tõekspidamiste sarnasused ja erinevused, väärikus. Iseendaks jäämise raskused. Üksi ja koos. Sallivus ja lugupidamine – suhtumine teistsuguste vaadetega inimestesse ning teistesesse usunditesse. Eelarvamused ja diskrimineerimine.

Eetika keskseid küsimusi (religioonides ja enda elus)

Suhtumine loodusesse. Religioon ja teadus. Armastus ja sõprus, ustavus. Andekspalumine ja andestamine, leppimine. Õigus ja õiglus. Tähelepanelikkus ja hoolivus nõrgemate suhtes. Solidaarsus. Rikkus ja vaesus. Kadedus ja heategevus. Sõna jõud: töötused, sõnapidamine, hinnangute andmine, ausus, silmakirjalikkus.

Õppetegevus

Keskne põhimõte on aktiiv- ja probleemõppe põhimõtete rakendamine. I kooliastme õppetegevustele lisanduvad arutelud, rohkem pööratakse tähelepanu küsimuste esitamise oskuse arendamisele, hinnangute andmisele ja nende põhjendamisele. Häid võimalusi väärtuskasvatuseks pakub narratiivsete meetodite kasutamine. Probleemülesannete, rollimängude ja moraalsete dilemmade analüüsiga arendatakse probleemide märkamise oskust, kuulamisoskust, koostööoskusi ning teiste arvestamist.

Eetika teemades tutvustatakse õpilastele klassikalisi voorusi, avatakse nende sisu arusaadavas vormis ning innustatakse õpilasi end arendama. Sellekohane õpetus ei tohi muutuda formaalseks moraliseerimiseks. Eetika kursuse juurde õppematerjale valides võiks silmas pidada, et esindatud oleksid:

- erinevatest religioossetest traditsioonidest pärit lood;
- lood konkreetsetest inimestest, kes on oma elu ja tööga järginud olulisi eetilisi printsiipe ning võiksid olla noorele inimesele eeskujuks;
- näited tänapäevaste liikumiste ja organisatsioonide kohta, kes väärtustavad oma tegevuses humanistlikke eetilisi printsiipe, nõrgemate märkamist ja aitamist.

Ideaalne oleks, kui õpilased saaksid selle kursuse vältel ka ise mõne sotsiaalprojekti planeerimises ja korraldamises osaleda.

Hindamine

Õppimist toetav ja numbriline hindamine.

III KOOLIASTE (8. klass)

Üks maailm, erinevad religioonid

Põhikooli lõpetaja:

- oskab religioone klassifitseerida ja nimetada maailma erinevates osades enam levinud religioone; teab Eestis levinud suuremaid religioone, eristab suuremaid konfessioone ja usulisi rühmitusi;
- selgitab käsitletud religioonide õpetuse ja eetika põhiseisukohti ning tunneb nende religioonide teket, tähtsamaid suurkujusid, usulisi rituaale ja kultuuriväljundeid;
- toob esile erinevate religioonide sarnasusi ja erinevusi, analüüsib näiteid tuues erinevate maailmavaadete mõju inimese ning ühiskonna elus nii positiivsete kui ka probleemsete ilmingutena;
- oskab analüüsida religioossete konfliktide põhjusi; tunneb ära eelarvamusliku ja sildistava suhtumise; pakub võimalusi erinevate religioossete vaadetega inimeste dialoogiks ning koostööks;
- sõnastab oma maailmavaate mõningaid jooni; analüüsib enda maailmavaatelisi tõekspidamisi käsitletud maailmavaadete valguses.

Õpitulemused

Sissejuhatavad probleemid

- oskab religioone klassifitseerida ja nimetada maailma erinevates osades enam levinud religioone;
- nimetab suuremaid Eestis levinud religioone, eristab suuremaid konfessioone ning usulisi rühmitusi;
- oskab analüüsida religioossete konfliktide põhjusi;
- tunneb ära eelarvamusliku ja sildistava suhtumise;
- pakub võimalusi erinevate religioossete vaadetega inimeste dialoogiks ning koostööks.

Tutvumine erinevate religioonidega

- selgitab käsitletud religioonide õpetuse ja eetika põhiseisukohti ning tunneb nende religioonide teket, olulisemaid suurkujusid, usulisi rituaale ja kultuuriväljundeid;
- toob esile erinevate religioonide sarnasusi ja erinevusi, analüüsib näiteid tuues erinevate maailmavaadete mõju inimese ja ühiskonna elus nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes;

- sõnastab oma maailmavaate mõningaid jooni; analüüsib enda maailmavaatelisi tõekspidamisi käsitletud maailmavaadete valguses.

Õppesisu

Sissejuhatavad probleemid

Millesse inimesed usuvad ning kuidas avaldub usk inimeste elus? Mis on religioon? Usundite ja maailmavaadete mitmekesisus. Ülevaade religioonide levikust maailmas (levikugeograafia ja statistika). Miks on vaja usundeid tunda? Maailma seletamise erinevad võimalused. Religioon ja teadus. Usk ja ebausik. Religioonide suhted.

Tutvumine erinevate religioonidega

Sümbolid. Rajajad (ning mõned kesksed tegelased). Pühad tekstid ja raamatud. Maailma alguse lood. Inimese suhe loodusega. Inimesekäsitlus. Olulisemad pühad ja rituaalid. Pühad paigad. Eetika.

Õppetegevus

Lähemaks tundmaõppimiseks valitakse suuremate maailmausundite hulgast vähemalt viis religiooni. Eraldi pööratakse tähelepanu eesti rahvausundiga tutvumisele. Erinevaid religioone tutvustatakse õppesisus kirjeldatud aspektide kaudu, keskendudes vastava religiooni jaoks olulistele tahkudele. III kooliastmel lisanduvad varem kirjeldatud õppetegevustele, mida eakohastatult sobib kasutada ka vanemate õpilastega, mitmed uued võimalused, nagu valikuline tutvumine religioossete alustekstidega ja religioosse teksti eripära analüüs, mis aitab taibata religioosse keele eripära ning arendada metafoorse keele mõistmist. Erinevate religioonide ja maailmavaadete tutvumise kaudu õpitakse neid võrdlema ning nägema religiooni ja kultuuri seoseid. Tähtis on kujundada avatud ja lugupidav hoiak erinevatesse kultuuridesse. Projektõppe võimalused, lühireferaatide koostamine, teabe hankimine teatmeteostest ja internetist ning leitud materjalide kriitiline hindamine arendavad iseseisva õppimise oskust. Tähelepanu tuleb pöörata õpilaste arutlusoskuse arendamisele. Tähtis on, et õpilane õpiks oma seisukohti põhjendada. Religioone käsitledes pööratakse selles kooliastmes suuremat tähelepanu eripärasid kirjeldavale käsitlusele – tavadele, kommetele ja religiooni ilmnemisele inimeste igapäevaelus. Oluline on, et religioone tutvustatakse nende sisemises mitmekesisuses.

Hindamine

Õppimist toetav ja numbriline hindamine.